

Folkhälsoenheten
Sjukhusen i väster
2025-07-01

Handlingsplan för Folkhälsoenheten

Utgångspunkter för folkhälsoarbetet vid Sjukhusen i väster

Folkhälsoenheten vid Sjukhusen i väster främjar hälsa utifrån perspektiven patienter, medarbetare och befolkning. Arbetet är rättighetsbaserat och drivs utifrån principerna tillgång, tillgänglighet, acceptans och kvalitet (availability, accessibility, acceptability, quality - AAAQ). [Angereds Närsjukhus arbete med rätten till hälsa - Angereds närsjukhus \(angeredsnarsjukhus.se\)](#)

Tillgången till hälsofrämjande och förebyggande insatser skiljer sig mellan de fyra sjukhusomter som ingår i förvaltningen. Angereds närsjukhus geografiska placering och uppdrag är resultatet av politisk vilja att stärka tillgången på hälso- och sjukvård i nordöstra Göteborg. **Tillgänglighet** har olika aspekter; fysisk tillgänglighet, tillgänglig information, ekonomisk tillgänglighet samt icke-diskriminering. Samtliga behöver beaktas. **Acceptans** innebär att insatserna anpassas till den eller dem som de ska stödja, vilket förutsätter delaktighet och inflytande. I **kvalitets**begreppet ligger att insatserna ska vara evidensinformerade och att de som arbetar inom enheten ska ha rätt kompetens.

Folkhälsoenhetens fokus är att bidra till att minska de socialt betingade hälsoklyftorna i samhället. Till grund för arbetet ligger det övergripande nationella folkhälsopolitiska målet ”En god och jämlik hälsa för hela befolkningen”. På lokal nivå gäller budget för Västra Götalandsregionen, Uppdrag 2025 från operativa hälso- och sjukvårdsnämnden till styrelsen för Sjukhusen i väster¹ samt Detaljbudget för Sjukhusen i väster². I uppdrag 2025 anges under rubriken **Öka Västra Götalandsregionens positiva påverkan på god hälsa, jämlikhet och delaktighet enligt Mål för social hållbarhet** ”att genomföra utåtriktade folkhälsoinsatser, att bedriva levnadsvanemottagning för vuxna samt insatser som främjar jämlik vård enligt sjukhusets handlingsplan”. I Detaljbudget anges att det regionala delmålet **1.4 Främja goda levnadsvanor och hållbart arbetsliv** ”Bidra till att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen. Detta sker till stor del genom Folkhälsoenhetens arbete i samverkan med andra aktörer, men är relevant för hela förvaltningen på olika sätt.” Utifrån intentionerna i styrdokumentet formulerar Folkhälsoenheten målområden, fastslår målsättningar och planerar insatser. Sjukhusen i väster deltar i nätverket för Hälsufrämjande hälso- och sjukvård (HFS) och bidrar där till fortsatt utveckling av det hälsofrämjande arbetet i enlighet med intentionerna för HFS, Socialstyrelsens riktlinjer och regionuppdrag. Vid Kungälv sjukhus, Alingsås lasarett och Högsbo närsjukhus är folkhälsoarbetet främst inriktat på patient- och medarbetarperspektiven. Angereds närsjukhus har utöver dessa perspektiv också ett uppdrag att aktivt samverka i det lokala folkhälsoarbetet i nordöstra Göteborg. Det innebär att sjukhuset på egen hand och i samverkan med andra aktörer ska stärka det lokala arbetet för att förbättra folkhälsan och förebygga ohälsa i befolkningen. Stor vikt läggs vid att stödja barn och unga till en bättre hälsa, genom familjecentrerade arbetsätt.

¹ [Uppdrag 2025–2027 från operativa hälso- och sjukvårdsnämnden till styrelsen för Sjukhusen i väster](#)
Beslutat i operativa hälso- och sjukvårdsnämnden 23 oktober 2024, diarienummer OSN-2024-00190

² [Detaljbudget 2025 med utblick 2026–2027 Sjukhusen i väster](#)

Hälsans bestämningsfaktorer – den ekologiska modellen

Efter Dahlgren, G. and Whitehead, M. Policies and strategies to promote social equity in health. 1991, Institute for future studies: Stockholm.

Den ekologiska modellen visar faktorer som påverkar människors hälsa. Kommissionen för jämlik hälsa (2017) använder den för att beskriva och analysera hälsofrämjande insatser på olika nivåer. Ytterst är det samhällsstrukturen som avgör hur socioekonomisk position och genus begränsar eller gynnar den enskilda familjens eller individens möjligheter att påverka sina levnadsvanor och den psykosociala miljön. Även faktorer som diskriminering, exempelvis utifrån rasism eller fattigdom, påverkar starkt människors livsvillkor.

Sjukhusen i västers befolkningsinriktade folkhälsoarbete inriktas dels på att främja en positiv utveckling av samhälleliga strukturer i närområdet (som skolan, hälso- och sjukvård, kultur och fritid), dels på att stödja enskilda individers beslut i frågor som rör levnadsvanorna. Prioriteringarna utgår från att påverkan på strukturnivåerna är det mest verkningsfulla för att

utjämna hälsoklyftorna samt att individer och familjer har rätt till kvalificerat och anpassat stöd för sina beslut i livsstilsfrågor.

Verksamheten bedrivs huvudsakligen enligt Helhetsmetodik. Det innebär att insatserna planeras utifrån Social Cognitive Theory² med inriktning på att främja kontroll, inflytande och delaktighet från de närmast berörda. Genom systematiska reflektioner ur ett normkritiskt perspektiv utvecklas metoderna efterhand. Dokumentationen används kontinuerligt för att forma verksamheten, för uppföljning och utvärdering samt för utvecklingsarbete tillsammans med andra verksamheter

Agenda 2030

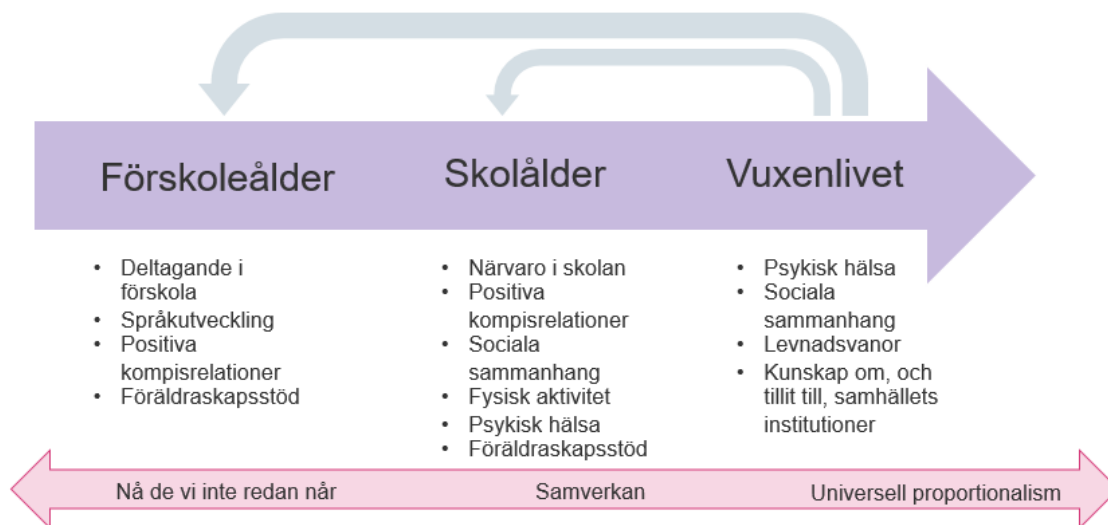
- främja goda levnadsvanor,
- tillgänglig och inkluderande verksamhet
- medskapande och dialog

Västra Götalandsregionen har främst lyft fram tre delar ur Agenda 2030. God hälsa och välbefinnande där vi främjar hälsosamma miljöer och goda levnadsvanor, Minskad ojämlikhet där vi främjar tillgänglig och inkluderande verksamhet samt *Fredliga och inkluderande samhällen* där vi främjar medskapande och dialog. Även målen *Jämställdhet*, *Minskad ojämlikhet* samt *Bekämpa klimatförändringarna* har direkta kopplingar till Folkhälsoenhetens verksamhet.

Behovsanalys folkhälsa i Nordost

Den behovsanalys som kontinuerligt tas fram av Utvecklingsledarna för folkhälsa i Göteborg Nordost används i underlaget för Folkhälsoenhetens insatser och prioriteringar.

De grå pilarna beskriver att insatser som sker till vuxna är av stor betydelse även för barn och unga. Punkterna under den lila pilen representerar sådana risk- och skyddsfaktorer som är påverkansbara ur det kommunala perspektivet. Den rosa pilen beskriver strategier som genomsyrar samtliga punkter.

Levnadsvanemottagningen LeVa

LeVa är en mottagning dit personer som bor i Nordost, eller som är patienter vid ANS, kan vända sig för stöd till hälsosammare levnadsvanor, på eget initiativ eller efter tips från exempelvis vårdpersonal. Det finns alltså inget remissförfarande. Mottagningen är en lågtröskelverksamhet. Tid bokas genom besök på plats, telefonsamtal eller via 1177. Fokus är mat, rörelse, tobak, nikotin och alkohol och tjänsten kostar inget för besökaren. Behovet av en sådan mottagning blev tydligt vid implementeringen av de Nationella riktlinjerna för behandling och prevention av ohälsosamma levnadsvanor. Vårdpersonal på ANS upplevde frustration när de tillsammans med patienten hade identifierat en ohälsosam vana men inte kunde erbjuda tillräckligt stöd. LeVa arbetar tätt med Specialistcentrum barn och unga vid

ANS och verksamheten bygger på samverkan med aktörer i offentlig samverkan, det civila samhället och det lokala näringslivet.

LeVa verkar för att:

- Motivera individer att, som en förstärkt del av folkhälsoarbetet, ändra sina levnadsvanor.
- Öka kunskapen om vad som fungerar för att motivera individer att göra hälsosamma val av levnadsvanor och vilka resultat det kan ge på grupp- och individnivå.
- Öka kunskapen om hur vi kan nå individer och grupper som vanligtvis inte nås av insatser av detta slag.

Målområde för patienter

Målsättning: Verka för *Omställning till en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård* genom att bidra till förutsättningar för hälsofrämjande möten där patienten stärks i tillit till den egna förmågan att förbättra sin hälsa och livskvalitet och hantera sin sjukdom.

Arbetet omfattar åtgärder för att stärka eller bibehålla människors fysiska, psykiska och sociala välbefinnande, genom att motivera till en hälsosammare livsstil. Detta genom att stärka integreringen av hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser i ordinarie verksamhet, bland annat genom att bidra till hälsofrämjande miljöer på de olika sjukhustomterna. Alla patienter som kommer till sjukhuset ska tillfrågas om levnadsvanorna tobak, alkohol, matvanor och fysisk aktivitet samt erbjudas information och få stöd till förändring. Levnadsvanemottagning Angered (LeVa) erbjuder stöd till sådan förändring.

Insatser

- Delta i Sjukhusen i västers *Referensgrupp för social hållbarhet* samt medverka vid implementeringen av systematiskt arbete för de mänskliga rättigheterna i alla delar av förvaltningens verksamhet.
- Utveckla samverkan med förvaltningens kliniska verksamheter.
- Verka för god kunskap i befolkningen om sökvägar, vårdnivåer och andra resurser (till exempel mammografi).
- Sprida information samt via LeVa erbjuda patienter vid Angereds närsjukhus stöd till förändring av levnadsvanor på individnivå, inklusive rök- och nikotinvänjning samt möjlighet att bland annat via cykeltest följa utveckling av kondition samt fysisk aktivitet på recept (FaR)

Målområde för befolkning

Vid Kungälv's sjukhus, Alingsås lasarett och Högsbo närsjukhus är folkhälsoarbetet främst inriktat på patient- och medarbetarperspektiven, detta på grund av resursfördelningen.

Målsättning: Stärka det lokala arbetet för att förbättra folkhälsan och förebygga ohälsa i befolkningen, i enlighet med målen i Agenda 2030.

Folkhälsoinsatser som utformas ensidigt efter majoritetsbefolkningens perspektiv och förutsättningar tenderar att öka hälsoklyftorna snarare än att minska dem. De lever inte heller upp till AAAQ-principerna. För att kunna ge ett effektivt och likvärdigt stöd när det gäller levnadsvanor till individer och grupper med olika bakgrund krävs ett medvetet och kritiskt granskande förhållningssätt gentemot de egna normerna. Dessutom krävs en gedigen ämneskunskap.

Samverkan

Samverkan är grundläggande i Folkhälsoenhetens verksamhet. Människors hälsa påverkas av deras levnadshistoria, livsvillkor samt miljöer där de lever och bor. För att våra resurser skall komma till nytta i rätt sammanhang krävs samverkan med många olika aktörer, som Hälso- och sjukvård, skolor och förskolor, bibliotek, Idrotts- och föreningsförvaltningen, idrottsföreningar, familjecentraler, öppna förskolor, folktandvård, elevhälsovård och primärvård. Samverkan byggs oftast upp i flera steg, från ömsesidig information till planering och genomförande av gemensamma aktiviteter, uppföljning och/eller utvärdering. När samverkan är väl etablerad utvecklas tillit mellan aktörerna och en stabil grund för gemensam utveckling har skapats.

Utveckling av hälsoguidernas verksamhet

Med hälsoguiderna menas nyckelpersoner ur olika nätverk och/eller målgrupper som kan bidra till att hela befolkningen omfattas av hälso- och sjukvårdens stöd enligt principerna AAAQ (se ovan). Hälsoguiderna är ett viktigt led i det rättighetsbaserade arbetssättet. De fungerar som en bro mellan befolkning och offentlig förvaltning så att dels alla får den information de har rätt till, dels behov i befolkningen lyfts. Att utbilda och stödja hälsoguiderna innebär att möjliggöra kommunikation med en del grupper i befolkningen där traditionella kontakt- och informationsvägar inte når fram. Angereds närsjukhus deltar i detta utvecklings- och organisationsarbete samt bidrar till att kvalitetssäkra hälsoguidernas verksamhet.

Doulor

En doula är en kvinna som stödjer en annan kvinna före, under och efter förlossning. Folkhälsoenheten administrerar Västra Götalandsregionens stöd till doulaverksamhet i Göteborg med kranskommuner. I uppdraget ingår att stärka kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa. Doulornas insatser bidrar till trygghet i kontakt med vården samt verktyg och strategier för föräldraskap. Doulorna har särskild kompetens att stödja kvinnor med utländsk bakgrund och fungerar också som kulturtolkar.

Insatser

- Dialogföreläsningar och andra aktiviteter kring kost, nikotin & tobak, fysisk aktivitet, stress, sömn och andra relaterade ämnen.
- Utveckla fortsatt samverkan med förvaltningens kliniska verksamheter.
- Delta i Sjukhusen i västers *Referensgrupp för social hållbarhet* samt medverka vid implementeringen av systematiskt arbete för de mänskliga rättigheterna i alla delar av förvaltningens verksamhet.
- Verka för god kunskap i befolkningen om sökvägar, vårdnivåer och andra resurser till exempel under utbildning av hälsoguider, regelbunden mammografi och cellprovtagning.
- Förvaltning av hälsocertifiering av för- och grundskolor.
- Samverka med det folkhälsoarbete som bedrivs av bostadsbolag i området.
- Starta upp Ny KRAFT 2025 insats för överviktiga barn och kunskapshöjande insatser för deras föräldrar i samverkan med Hälsoteken i nordost.
- Kvalitetsutveckling och kompetenshöjande av hälsoguider tillsammans med stadsområde Nordost.
- Via LeVa erbjuda stöd till förändring av levnadsvanor på individnivå, inklusive rök - och nikotinavvänjning och möjlighet att via cykeltest följa utvecklingen av kondition.

Målområde för medarbetare

Målsättning: Främja en positiv hälsoutveckling hos medarbetarna vid Sjukhusen i väster. Via Folkhälsoenheten deltar Sjukhusen i väster aktivt i nätverket Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård vars verksamhetsidé är att främja utvecklingen av en mer hälsoinriktad hälso- och sjukvård med fokus på bästa möjliga hälsa för patienter, medarbetare och befolkning.

Insatser

- Stöd till medarbetarnas fysiska och psykiska hälsa. Bidra till att medarbetare erbjuds möjligheter till fysisk aktivitet.
- Medverka i Sjukhusen i västers lokala arbetsgrupper inom personalhälsa/friskvård.
- Förmedla och genomföra hälsofrämjande insatser utifrån HFS metoder och material.
- Arrangera och erbjuda aktiviteter och föreläsningar i aktuella ämnen inom levnadsvanor och folkhälsa
- Delta i Sjukhusen i västers *Referensgrupp för social hållbarhet* samt medverka vid implementeringen av systematiskt arbete för de mänskliga rättigheterna i alla delar av förvaltningens verksamhet.

Målområde kunskaps- och metodutveckling

Målsättning: Utveckla och sprida metoder för systematiskt folkhälsoarbete för jämlik hälsa utifrån evidens och beprövad erfarenhet.

Inom samtliga målområden bedrivs ett kontinuerligt arbete för att utveckla kunskap om hur man kan bedriva ett folkhälsoarbete som så effektivt som möjligt bidrar till att minska hälsoklyftorna i samhället. Ett viktigt fält är metoder för styrning, uppföljning och utvärdering med befolkningsperspektivet inkluderat. Detta innefattar samverkan med aktörer på nationell, regional och lokal nivå, inklusive forskarsamhället, samt strävan att kommunicera våra metoder och resultat.

Insatser

- Delta i kunskapsutveckling med fokus på insatser för jämlik hälsa.
- Förvalta Helhetsmetodiken.
- Använda Helhetsmetodiken för kompetenshöjande insatser i folkhälsoarbetet.
- Delta i Sjukhusen i västers *Referensgrupp för social hållbarhet* samt medverka vid implementeringen av systematiskt arbete för de mänskliga rättigheterna i alla delar av förvaltningens verksamhet.

Handlingsplanen är utfärdad av Charlotta Bertolino, Kajsa Jacobi och Therese Knutsson.